

A.C. Baantjer

De Cock

en moord in triplo

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat bewoog zich in zijn bureaustoel op wieltes iets naar achteren en keek glimlachend naar Vledder, zijn assistent, die zijn lenige vingers over het toetsenbord van zijn computer liet dansen.

‘Laat die razende computer van jou eens een paar minuten rusten,’ riep hij vrolijk.

‘Waarom?’ reageerde de jonge rechercheur enigszins verstoord. De Cock spreidde zijn armen.

‘Ik zit al een paar uur tegen die dode achterkant van jouw computer aan te kijken. Ik wil gewoon even met je babbelen.’

Vledder schudde resoluut zijn hoofd.

‘Voor babbelen heb ik geen tijd!’

‘Zo?’

‘Ik heb nog een berg schrijfwerk af te maken,’ verzuchtte Vledder. ‘De officier van justitie heeft aanvullingen gevraagd op ons proces-verbaal in de zaak van die dartele weduwe.’

De jonge rechercheur plantte zijn ellebogen aan weerszijden van het toetsenbord, steunde met zijn kin op zijn vuisten en veranderde van toon.

‘Jij bemoeit je nooit met het opmaken van processen-verbaal en rapporten. Dat laat je altijd aan mij over. Met als gevolg, dat ik als het ware met mijn eigen handboeien aan dat toetsenbord ben gekluisterd.’

De meesmuilende toon ontging De Cock niet. Hij maakte een afwerend gebaar.

‘Ik ben een oude man,’ verdedigde hij zich. ‘Ik kan met die moderne technieken niet overweg. Bovendien heb ik te dikke vingers voor die toetsjes op zo’n toetsenbord. Toen ik bij de politie kwam, schreven wij de processen-verbaal en rapporten nog met de hand. En ik deed het goed, dat kan ik je wel vertellen, bovendien was mijn handschrift een plaatje. Maar met mijn

vingers kwam ik al in de knoei toen de politie schrijfmachines in gebruik nam.'

Vledder lachte.

'Steek je vingers eens omhoog.'

De Cock gehoorzaamde als een kind.

De jonge rechercheur schudde zijn hoofd.

'Jouw vingers zijn helemaal niet te dik voor een toetsenbord,' stelde hij vast. 'Volgens mij is dat gewoon een stomme smoes van je om van het schrijfwerk af te komen.'

De Cock liet zijn handen zakken en bekeek de vingers van zijn linkerhand, toen die van zijn rechterhand. Hij trok zijn mondhoeken omlaag.

'Geen stomme smoes,' zei hij opkijkend naar Vledder. 'Zo'n computer is voor mij ongrijpbaar, te ingewikkeld.'

Vledder boog zich langs zijn computerscherm iets naar hem toe.

'Jij bent intelligent genoeg. Met een beetje inspanning kan jij die computer best bekwaam leren beheersen.'

'Waarom zou ik dat doen?' vroeg De Cock.

'Je moet toch met je tijd meegaan,' zei Vledder met enige nadruk. 'Je kunt de computer in onze huidige samenleving niet meer negeren. Het is geen exclusief speeltje meer. Elk kind werkt tegenwoordig met een computer, dat doen ze al op de basisschool.'

De Cock grijnsde.

'Ik ben geen kind van nu,' reageerde hij opgewekt. 'Naar mijn gevoel ben ik een man uit de negentiende eeuw... de eeuw van de trekschuit, de diligence en de Goudse pijp... een eeuw ook, waarin men geloofde dat de mens bezig was om naar een volmaakt wezen uit te groeien.'

Vledder keek hem peilend aan.

'Hoe volmaakt?'

De Cock wapperde heftig met zijn handen.

'Zo volmaakt als God dat bij Zijn schepping moet hebben bedoeld. Een evenwichtig mens, waaruit alle boosheid is verbannen.'

'Een utopie!'

De Cock knikte met een droeve trek op zijn gezicht.

‘De twintigste eeuw met twee gruwelijke wereldoorlogen heeft die droom van volmaaktheid wreed verstoord.’

Na een kleine pauze waarin het leek of hij terugdacht aan die tijd, ging hij verder.

‘Ik ben zo langzamerhand tot de overtuiging gekomen,’ sprak hij bitter, ‘dat de mens die gedroomde volmaaktheid nooit zal bereiken...’

Vledder keek hem schuins aan.

‘Wat heeft die Goudse pijp daar mee te maken, als ik vragen mag?’

Er gleed een lach over het gezicht van De Cock.

‘Een schitterende vondst uit de negentiende eeuw. Met de Goudse pijp,’ legde hij uit, ‘werd vooral tijdens roerige vergaderingen gerookt. Het roken van de Goudse pijp was dikwijls een verplichting om beladen vergaderingen te mogen bijwonen.’

‘Hoezo?’ Vledder raakte geïnteresseerd in de geschiedenisles van zijn leermeester.

‘De Goudse pijp had een dunne, vrij lange steel. Men moest er heel voorzichtig mee omgaan. Wanneer een man zijn waardigheid verloor, emotioneel reageerde en daarbij ongecontroleerde bewegingen maakte, dan was de kans groot dat de broze steel van zijn Goudse pijp brak.’

‘En?’

‘Schande!’ De Cock sloeg met zijn handen op zijn knieën. ‘Het was een bewijs dat die man nog ver van zijn volmaaktheid was verwijderd.’

Vledder trok een verongelijkt gezicht.

‘Onzin. Waarom zou een man zijn emoties niet mogen tonen, desnoods ten koste van een gebroken pijp?’

De Cock maakte een schouderbeweging en trok zijn wenkbrauwen op.

‘Dat is nou de levende gedachte van de twintigste eeuw, een eeuw waar ik naar mijn gevoel per ongeluk in terecht ben gekomen. Ik ben simpel gezegd meer dan een eeuw te laat geboren. Ik hoor hier in feite niet thuis.’

‘Waarde collega,’ zei Vledder met gespeelde eerbied, ‘en daarom wil jij geen computerles nemen?’

De Cock schonk hem zijn beminnelijkste glimlach.

‘Ik heb jou toch! Een jonge man, verankerd in deze eeuw met alles wat daaraan kleeft.’

‘Zoals de liefde voor de computer?’

‘Zoals de liefde voor de computer,’ sprak De Cock traag knikkend.

Er werd op de deur van de grote onderzoekkamer geklopt en Vledder riep: ‘Binnen!’

Het klonk niet vriendelijk.

De deur ging langzaam open en in de deuropening verscheen de gestalte van een vrouw. De Cock schatte haar op een eind in de veertig. Ze droeg een beregende rode cape met capuchon en halfhoge rode laarsjes. Toen ze naderbij stapte schoof ze haar capuchon naar achteren en zwaaide in dezelfde beweging de cape van haar schouders. De regendruppels kletterden op het marmoleum van de vloer.

Met de cape over haar rechterarm bleef ze bij het bureau van De Cock staan.

‘Bent u onderzoeker De Cock?’

De oude onderzoeker antwoordde niet direct. Hij had haar entree met een kennersblik gevolgd. Ze was, zo concludeerde hij, een goedgebouwde, aantrekkelijke vrouw met glinsterende bruine ogen en golvend kastanjebruin haar. Eindelijk keek hij haar aan.

‘Bent u onderzoeker De Cock?’ herhaalde ze iets dwingender.

De grijze speurder knikte.

‘De Cock met... eh, met ceooceekaa,’ reageerde hij haast automatisch. Hij wees glimlachend voor zich. ‘En dit hier is mijn jonge collega Vledder, een tovenaars, een illusionist op de computer.’

De vrouw glimlachte stroef.

‘Men zei dat u zo zou reageren.’

‘Wie is men?’ vroeg De Cock olijk.

‘De mensen die mij hebben aangeraden om hier aan het bureau Warmoesstraat naar u te vragen.’

De Cock maakte een hoffelijk gebaar naar Vledder.

‘Wees zo vriendelijk en hang de natte cape van mevrouw even aan de kapstok, collega.’

Toen de jonge rechercheur met een verbaasde blik de cape van haar arm had genomen wees de grijze speurder naar de stoel naast zijn bureau. ‘Neemt u plaats, mevrouw.’

De vrouw ging zitten en trok haar rok iets dichtër naar haar knieën.

‘Ik... eh, ik wil u de vermissing van mijn man melden,’ sprak ze aarzelend.

‘Vermissing?’

‘Ja.’

‘Wie bent u?’ Het klonk zakelijk.

Er gleed een lichte blos over de wangen van de vrouw.

‘Neem mij niet kwalijk,’ sprak ze verontschuldigend. ‘Uiteraard. Ik had mij eerst aan u moeten voorstellen. Ik ben gehuwd met Richard van der Vaart. Wij wonen op de Nieuwendijk 750, boven, op de eerste en tweede etage. Onze zaak is beneden aan de straat. Mijn eigen naam is Arendje van Nijmegen.’

De Cock schoof zijn onderlip iets naar voren.

‘Een mooie naam.’ Hij deed alsof hij de naam in zijn mond proefde als een bonbon en herhaalde hem. ‘Arendje van Nijmegen.’

De vrouw knikte met een zoete glimlach om haar lippen.

‘Dat vind ik zelf ook, en zo noem ik mij het liefst. Maar ik ga nu al ruim twintig jaar door het leven als mevrouw Van der Vaart. En dat heeft, vind ik, niet zo’n fraaie klank.’

De Cock kwam ter zake.

‘Meneer Van der Vaart wordt vermist?’

Arendje knikte, de glimlach was verdwenen.

‘Al ruim een week.’

‘Geen idee waar hij zich kan bevinden?’

‘Dan was ik er wel op afgegaan,’ reageerde Arendje scherp.

‘Het is in uiterste nood dat ik naar u toe kom. Sinds hij met de buurman is gaan tennissen, heb ik taal noch teken van hem vernomen.’

‘En wat zegt buurman?’

‘Herman Gorredijk zegt dat Richard al na een paar slagen de baan afliep. Hij zou gezegd hebben: ik ga naar huis, ik voel mij niet lekker.’

‘Was uw man, Richard, niet met buurman Gorredijk meegere-
den?’

‘Richard was met zijn eigen auto. Hij wilde na het tennissen
nog een paar leveranciers bezoeken.’

‘Wat is het voor een wagen?’

‘Een Peugeot vier-nul-zeven. Ik heb het kenteken opgezocht. Ik
zal het u straks geven.’

‘Die wagen is nergens teruggevonden?’

‘Nee.’

De Cock liet zijn hoofd iets zakken.

‘Is... eh, is Richard een trouwe echtgenoot?’ vroeg hij aarzelend.
Arendje grinnikte.

‘U bedoelt te zeggen: is Richard er soms met een andere vrouw
vandoor?’

De Cock glimlachte.

‘Ik vond die vraag te direct.’

‘Richard is een sul,’ sprak Arendje met een zucht. ‘Als ik hem
niet nadrukkelijk had verleid, had hij mij nooit durven aanra-
ken.’

‘Een bijzondere man,’ constateerde De Cock.

Arendje schudde haar hoofd.

‘In de richting van andere vrouwen hoeft u niet te zoeken. Dat
ligt niet in de lijn van Richard.’

De Cock plukte aan het puntje van zijn neus en keek de vrouw
schuins aan.

‘Ook niet als hij nadrukkelijk wordt verleid?’

Mevrouw Van der Vaart-van Nijmegen keek even naar de grond
en begon toen aarzelend verder te praten.

‘Ik maak mij grote zorgen. Ik ben bang dat er iets ernstigs met
Richard is gebeurd.’ Ze bracht haar rechterhand naar haar boe-
zem. ‘Ik heb hier vanbinnen al een paar dagen een akelig ge-
voel, een gevoel dat hij niet meer leeft.’

De Cock keek haar onderzoekend aan.

‘Kunt u dat gevoel onderbouwen? Is het ergens op gebaseerd?’

Arendje schudde langzaam haar hoofd.

‘Richard is een zorgzame man. Hij zou niet willen dat ik onge-
rust werd.’

‘U bedoelt, als Richard nog had geleefd, dan zou hij u hoe dan ook hebben verwittigd?’

Arendje keek De Cock aan. Haar fraaie bruine ogen fonkelden. ‘Hij zou naar huis zijn gekomen,’ reageerde ze onverwacht fel. De Cock ging achterover in zijn stoel zitten en nam een kleine pauze.

Het was stil in de onderzoekkamer. Vledder was gestopt met het tikken op zijn toetsenbord en hield zich op de achtergrond. Vaag klonk het geluid van een denderende tram door de dubbele ramen.

Plotseling vervolgde De Cock zijn vragen: ‘Hoe was de gezondheid van uw man? Gebeurde het wel meer dat hij zich zomaar niet goed voelde?’

Arendje maakte een weifelend gebaar.

‘Ik weet het niet. Mannen hebben wel eens de neiging om kwaaltjes te negeren.’

De Cock boog zich naar haar toe.

‘U... eh, u bent een aantrekkelijke vrouw,’ formuleerde hij voorzichtig. ‘Zijn er wellicht mannen in uw omgeving, die in Richard een hinderpaal zien?’

De ogen van Arendje van Nijmegen fonkelden opnieuw.

‘Wat suggereert u?’ vroeg ze hooghartig.

De Cock wreef met zijn hand over zijn gezicht.

‘Ik suggereer niets. Ik suggereer niet dat u een verhouding zou hebben met een andere man. Ik weet alleen uit de praktijk van mijn werk als onderzoeker, dat dolverliefde mannen soms tot dwaze dingen in staat zijn. Mijn vraag is: kan het zijn dat er in uw omgeving zo’n dolverliefde man is?’

Arendje van Nijmegen schudde haar hoofd, haar kastanjebruine haar golfde met de beweging mee.

‘Nee. Ik heb Richard. Ik... eh, ik had Richard.’

De Cock keek haar peilend aan.

‘U bent overtuigd van zijn dood?’

‘Absoluut.’

‘Ik behoef dus niet naar een levende Richard te zoeken?’

‘Dat is zinloos,’ sprak Arendje beslist.

Vledder keek naar het portret dat Arendje van Nijmegen ter opsporing had achtergelaten.

‘Een knappe man,’ concludeerde hij. ‘Mooi zwart haar en een regelmatig, ovaal gezicht. Richard van der Vaart ziet er niet zo sullig uit als Arendje ons heeft geschetst.’

De Cock glimlachte.

‘Het is voor vrouwen vaak moeilijk om een reëel beeld te geven van hun eigen man. Ze menen hem te kennen en volkomen te doorgronden.’ Hij nam de foto van Vledder over. ‘Het zou mij niets verbazen als we vriend Richard terugvinden in de schoot van een of andere vrouw.’

‘Dat zou een verrassing zijn.’

De Cock gniffelde.

‘Voor Arendje, ja.’

Vledder keek zijn oude leermeester aan.

‘Jij hebt mij wel eens verteld dat je een hekel hebt aan dat soort vermissingen.’

‘Dat klopt,’ knikte De Cock. ‘Het is vaak een boel werk voor niets. Naar de vermissing van een kind wil ik serieus gaan onderzoeken. Daar wil ik mij oprecht voor inspannen. Maar met de verdwijning van volwassenen heb ik de grootste moeite. In de regel komen de vermisten na een paar dagen weer boven water.’

Vledder wees naar de foto.

‘Die is al ruim een week weg.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Termijnen zeggen niet veel. Soms verdwijnen mensen voor jaren. Soms voor eeuwig. Het is vaak een zaak van existentiële onvrede.’

‘Van wat?’

De Cock lachte om het onbegrip van de jonge Vledder.

‘Ik noem het existentiële onvrede: niet tevreden zijn met je existentie, met je bestaan, met je werk, je man, je vrouw, je kinderen, je omgeving. Met het gevolg: een radicale vlucht uit het leven dat men leidt.’

De oude rechercheur maakte een hulpeloos gebaar.

‘Kom er als rechercheur dan maar eens achter wat de reden van de verdwijning is. Hoe vind je bijvoorbeeld een gerespecteerd

man die van de ene op de andere dag als clochard in Parijs onder een brug gaat vertoeven?’

Vledder keek hem verbaasd aan.

‘Gebeurt dat wel?’

‘Voorbeelden te over. Erscharrelen in ons eigen Amsterdam genoeg mensen rond van wie niemand weet waar ze vandaan komen.’

De Cock zweeg even en wees naar het briefje met het kenteken van de Peugeot vier-nul-zeven, dat Arendje van Nijmegen hem had gegeven.

‘Zet die wagen op de telex en op die moderne computer van jou, als dat helpt, met de vermelding dat ook de eigenaar wordt vermist.’

De telefoon op het bureau van De Cock rinkelde.

Vledder reikte ver naar voren en nam de hoorn van het toestel. De Cock monsterde zijn gezicht. Hij las daarvan de ernst van het bericht.

De jonge rechercheur trok een blocnote naar zich toe en maakte aantekeningen. Daarna legde hij de hoorn op het toestel terug.

‘Wie was het?’

‘De wachtcommandant. Hij kreeg een melding van een jonge vrouw, woonachtig in de Haarlemmer Houttuinen nummer 711, dat zij in haar woning op de eerste etage een dode man had aangetroffen.’

‘En?’ vroeg De Cock gespannen.

‘De wachtcommandant heeft een surveillancewagen naar dat adres gezonden. De bemanning meldde hem zojuist dat de man in de woning vermoedelijk een gewelddadige dood is gestorven en ze vragen om hulp van de recherche.’

Ze reden met hun Golf vanaf de houten steiger achter het politiebureau naar de Oudebrugsteeg en vandaar naar het Damrak. De Cock keek opzij naar Vledder, die zich achter het stuur zichtbaar ergerde aan het gedrag van de chauffeur van een vrachtwagen voor hem, die naar zijn gevoel veel te langzaam reed.

De oude rechercheur schudde zijn hoofd.

‘Maak je niet druk. Dood is dood. Daar veranderen wij niets meer aan ook al komen wij vijf minuten eerder ter plekke.’

Ze bereikten zonder brokken de Haarlemmer Houttuinen. Vledder parkeerde de Golf achter de surveillancewagen van de politie. Ze stapten uit. Een jonge diender gebaarde naar een vrouw op de achterbank van de surveillancewagen.

‘We hebben haar maar vastgehouden.’

De Cock glimlachte.

‘Waarom?’

‘Ze zegt dat ze de dode man niet kent en dat ze niet weet hoe die man in haar woning terecht is gekomen.’

‘En?’

‘Dat geloven wij niet. De man droeg een badjas. Maar verder was hij spiernaakt.’

De Cock wees naar de vrouw in de politieauto. Het was een jonge vrouw, zag hij.

‘Pas goed op haar.’

Hij draaide zich om en liep naar de open deur van het pand nummer 711. Binnen was een klein portaal, daarna begon een nogal steile trap. De Cock hees zijn negentig kilo bij elke tree zwaar steunend op de trapleuning naar de eerste etage. Vledder volgde met lichte tred, maar moest op de bovenste tree wachten tot zijn oude collega weer op adem was gekomen.

In de deuropening van de bovenwoning stond een al wat oudere diender.

‘Het lijkt op een nekschot,’ meldde hij toen De Cock vermoeid naar hem opkeek. ‘De kogel heeft het lichaam voor aan de hals weer verlaten.’

‘Waar ligt hij?’

De diender schudde zijn hoofd.

‘Hij ligt niet, hij zit. In de woonkamer, halfnaakt, in een oude fauteuil.’

Met Vledder vlak achter zich stapte De Cock de woonkamer in. Geschrokken bleef de oude rechercheur na een paar passen staan.

Vledder keek over zijn schouder en hijgde in zijn nek.

‘Het is... eh, het is Richard van der Vaart, de vermiste man van Arendje van Nijmegen.’